

**СУТНІСТЬ АСИМЕТРИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ЇЇ МІСЦЕ У
МІЖСЕКТОРАЛЬНИХ ВІДНОСИНАХ
СУЩНОСТЬ АСИМЕТРИЧНОЙ ИНФОРМАЦИИ И ЕЕ МЕСТО В
МЕЖСЕКТОРАЛЬНЫХ ОТНОШЕНИЯХ
ESSENCE ASYMMETRIC INFORMATION AND ITS PLACE IN
INTERSECTORAL RELATIONS**

Анотація: Розглянуто дослідження сутності асиметричної інформації та її місце у міжсекторальних відносинах.

Ключові слова: асиметрична інформація, заощадження, інвестиційні ресурси, домогосподарство, ринок інвестицій.

Аннотация: Рассмотрены исследования сущности асимметричной информации и ее место в межсекторальных отношениях.

Ключевые слова: асимметричная информация, сбережения, инвестиционные ресурсы, домохозяйство, рынок инвестиций.

Summary: Considered study the nature of asymmetric information and its place in the multisectoral relationships.

Keywords: asymmetric information, savings, investment resources, household investment market.

У сучасному фінансово-економічному просторі залишається невирішеною проблема асиметричності інформації, яка призводить до втрат одних і отримання надприбутків – інших учасників ринку. Особливо актуальною є ця проблема для ринків, що формуються, в частині недостатньої дієвості інформаційних систем та контролю регуляторів за якістю інформації.

Перенасичення інформацією, що у своїй більшості носить рекламний характер і не розкриває всіх умов інвестування (обсягу й гарантування отримання фінансових доходів), не створює належних умов розвитку. Домогосподарствами диверсифікація фінансових операцій, видів фінансових послуг здійснюється ґрунтуючись лише на рівні доходності без висвітлення

професійних оцінок щодо ризикованості або гарантованості інвестиційного доходу.

При формуванні ринку інвестицій важливим аспектом забезпечення його функціонування є побудова інформаційного каркасу, що зменшуватиме ризики утворення асиметричності інформації, передумовами утворення якої є існування імовірності фінансових втрат від операцій міжсекторального характеру та перенесення ризиків на первинних інвесторів (домогосподарства).

У науковій літературі питанням асиметрії приділена значна увага як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями. Проблеми асиметричності інформації найбільш вразливими для фінансів домогосподарств є у банківській сфері, як одній із надійних сегментів інвестування. Так, В.О.Корнівською, за результатами досліджень проблем асиметрії, що виникають при взаємодії банківських установ та домогосподарств, зроблено висновок, про існування тенденції до підвищення асиметричності та непаритетності відносин «клієнт – банк» [1; 2]. Останніми роками відбувається посилення вимог достатності банківського капіталу, зростання банківської концентрації через зменшення кількості банківських установ, які працюють у сегменті роздрібного банкінгу, що призводить до звуження конкурентного середовища. Ці процеси обумовлюють формування банківського простору зі стійким домінуванням суб'єктів пропозиції над суб'єктами, що мають попит, тому можливе посилення банківського опортунізму та диспропорційності відносин «клієнт – банк». На її думку, в Україні ці тенденції поки що не знайшли адекватного відображення в системі законодавчого регулювання, тому банківські установи сьогодні активно вдаються до нецивілізованих методів взаємодії з клієнтами: однібічного підвищення комісій без згоди з клієнтами, необґрунтованого пакетування послуг тощо. У цих умовах держава повинна брати активну участь у формуванні ефективного фінансового простору для створення стратегічно необхідних внутрішніх джерел ліквідності шляхом побудови відносин довіри між домогосподарствами, малим і середнім бізнесом та фінансовими посередниками, тому вже сьогодні слід переходити до активних дій щодо

захисту прав споживачів банківських послуг і формування адекватних механізмів взаємодії банків та їхніх клієнтів, обмежуючи опортуністичну поведінку всіх сторін взаємодії (на нинішній день банківське законодавство поки що досить асиметрично впливає на фінансовий простір) [1]. В цілому, підтримуючи таку позицію, слід зазначити, що найдієвішими засобами захисту прав споживачів є гарантування вкладів домогосподарств, а також введення процедур пруденційного регулювання фінансових ринків, поряд із запровадженням змін до вимог норм достатності банківського капіталу. Правило нерозголошення професійної оцінки та певного рейтингу надійності інвестиційних продуктів призводить до втрат первинних інвесторів. Домогосподарства роблять раціональний вибір маючи лише власний негативний досвід або будучи обізнаними у втратах від інвестування інших домогосподарств.

Існування негативних явищ у сфері інвестування для одних домогосподарств та отримання надзвичайно високих прибутків іншими уже є сигналами про різний рівень інформованості агентів ринку, а також наявність прихованої схеми перетікання доходів та їхньої концентрації у незначній кількості домогосподарств. Негативним наслідком цього є інвестування останніми за межами України.

А.М.Спенс [3] у своїй доповіді при отриманні нобелівської нагороди з економіки звернув увагу на необхідності формування інформаційної структури ринків. На прикладі інвестування в освіту він показав вплив асиметричності інформації на продуктивність освіти та підвищення рівня людського капіталу. Інформація, подана у вигляді сигналу, є ефективною, проте вона є одномоментною. Якщо сигнал має постійний характер, але інформація подається в значних обсягах, але односторонньо, виникає ефект постійного моніторингу. Навмисна деталізація незначущої інформації унеможлиблює через нестачу часу її аналіз та прийняття фінансових рішень не лише в момент (період) реалізації інвестиційного потенціалу, а також при здійсненні інвестиційного проекту, дії пенсійної програми тощо.

Асиметричність інформації ринку інвестицій є наслідком фінансових операцій агентів ринку (міжсекторальна інформаційна асиметрія), а також ризиків внутрішньосекторального впливу. При цьому актуалізуються проблеми інформатизації та інформаційної структури ринків, бездокументарного оформлення інвестицій, правового забезпечення достовірності та інших якісних характеристик інформації щодо покупця, продавця та інвестиційного продукту на ринку інвестицій, а також простих і прозорих норм державного і ринкового регуляторів цього ринку.

Посилення впливу державних регуляторів на основі пруденційного управління надаватиме можливості зменшити ризики втрат фінансових ресурсів через недостатність достовірної інформації при надлишку та надмірності рекламних акцій, а також відсутності професійних оцінок, що підкріплюються співвідповідальністю всіх учасників проекту як агентів ринку.

Крім цього, державне регулювання має здійснювати моніторинг за виконанням вимог досконалості ринкової інформації, згідно з якою економічні агенти здійснюють раціональний вибір, оптимізуючи індивідуальні цільові функції.

Про так звані інформаційні провали ринку, причинами яких є асиметричність інформації, йдеться у дослідженнях багатьох науковців і практиків [4-5; 6]. Було виявлено асиметрію статистичної інформації [7].

А.М. Вдовиченко виявлено вплив інвестування населення через фінансових комерційних посередників на інноваційні процеси в Україні [8]. Обґрунтовано, що незначне збільшення обсягу довгострокових депозитів населення призводить до збільшення довгострокового кредитування економіки. Подібних висновків свого часу було досягнуто у низці досліджень, оскільки для загальної маси депозитів і кредитів (а не лише довгострокових) показник еластичності кредитування за обсягом депозитів склав 0,4 через 4 місяці [9]. Ще раніше було розраховано показник еластичності загального обсягу банківських кредитів за строковими депозитами населення, що склав 0,2 [10]. А.М.Вдовиченко було зроблено висновок про те, що довгострокові депозити

фізичних осіб відіграють незначну роль не тільки в процесі фінансування інноваційної діяльності, але й у функціонуванні фінансового ринку загалом, що підтверджується також однаково слабким впливом даного агрегату на відсоткові ставки за кредитами та депозитами. Цей висновок є підтвердженням правильності положень концептуальної основи побудови та інституційного оформлення ринку інвестицій для реалізації інвестиційного потенціалу домогосподарств та суб'єктів інших секторів. Комерційне фінансове посередництво у більшості операцій не забезпечує прозорості та цільового розміщення ресурсів домогосподарств, що перериває інвестиційно-позитивний зв'язок процесу інвестування. При цьому звужується коло агентів, що беруть участь у пооб'єктному інвестуванні, та відповідно рівень асиметричності інформації. Проте, збитковість або втрати від кредитування інвестиційних проектів реального сектора непрямыми методами переноситься на первинних інвесторів-домогосподарств. Крім цього, наявність макроекономічних дисбалансів також може позначатися на фінансових посередниках та частково перекладатися на інвесторів (через застосування нових договірних або недоговірних умов, що призводять до фінансових втрат). Хоча макроекономічні дисбаланси впливають не лише на фінанси банківських установ, останні через фінансові інструменти можуть каскадувати їх в реальний сектор, сектор загальнодержавного управління та домогосподарства. Європейська Комісія [11] пропонує розглядати походження, природу і серйозність можливих макроекономічних дисбалансів, оскільки вони можуть бути причиною зміни вартості одиниці робочої сили, втрат у кредитних потоках або цін на житло. Це в свою чергу, через непрямі канали впливу позначатиметься на зміні розмірів інвестиційного потенціалу.

Зважаючи на наведене вище, актуалізуються питання визначення каркасу інформаційної системи ринку інвестицій та регламенту забезпечення її дієвості за принципом міжсекторальних зв'язків. На рівні домогосподарств до інформаційної системи доцільно включати складові з формування

інвестиційного потенціалу, його реалізації з отриманням зворотного результату (результативністю). Це за своєю сутністю, у широкому розумінні, надасть можливість оцінити ймовірні ризики та їхній вплив на дисбаланси ринку інвестицій (рис. 1).

Рис. 1. Асиметрична інформація від міжсекторальної взаємодії домогосподарств та реального сектору й сектору загальнодержавного управління

Джерело: складено автором.

Асиметричність інформації у міжсекторальних відносинах має місце навіть при існуванні основоположних законодавчих актів. Зокрема, Закон України «Про оплату праці» визначає економічні, правові та організаційні засади оплати праці працівників, які перебувають у трудових відносинах на підставі трудового договору з підприємствами, установами, організаціями усіх форм власності та господарювання, а також з окремими громадянами та сферою державного і договірної регулювання оплати праці, і спрямований

на забезпечення відтворювальної і стимулюючої функцій заробітної плати.

Крім цього, асиметричність інформації виникає при неочікуваних затримках з виплат заробітної плати; скороченні фонду заробітної плати; відміні надбавок: частковій виплаті заробітної плати «в конвертах» (іншими засобами тіньової економіки) тощо.

Таким чином, статтю 35 «Контроль за додержанням законодавства про оплату праці» зазначеного закону доцільно викласти у такій редакції:

«Контроль за додержанням законодавства про оплату праці на підприємствах у межах наданих повноважень здійснюють:

- працівники підприємства (наймані працівники);
- центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення;
- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю;
- органи податкової служби; фінансові органи;
- професійні спілки та інші органи (організації), що представляють інтереси найманих працівників».

Вищий нагляд за додержанням законодавства про оплату праці здійснює Генеральний прокурор України та підпорядковані йому прокурори.

Не допускається приховування від працівників підприємства та зазначених органів будь-якої інформації з питань оплати праці.

Підприємство має забезпечити надання працівникам (на постійній основі чи на вимогу працівника) інформації щодо виплати заробітної плати та інших даних щодо фінансового стану. Зазначені державні органи мають право одержувати від суб'єктів господарювання та найманих ними осіб інформацію, документи і матеріали та відвідувати місця здійснення господарської діяльності під час виконання трудової функції такими найманими особами.

Органи податкової служби мають право на проведення перевірки без попереднього попередження платника у випадках, передбачених законодавством».

Крім цього, у Законі України «Про зайнятість населення», що визначає правові, економічні та організаційні засади реалізації державної політики у сфері зайнятості населення, гарантії держави щодо захисту прав громадян на працю та реалізації їхніх прав на соціальний захист від безробіття, мають бути норми щодо завчасної інформованості працівників про скорочення робочих місць на підприємстві, проведення реструктуризації, злиття або інших змін у організаційній структурі підприємства.

Законом України «Про соціальний діалог в Україні» встановлено правові засади організації та порядку ведення соціального діалогу в Україні з метою вироблення та реалізації державної соціальної і економічної політики, регулювання трудових, соціальних, економічних відносин та забезпечення підвищення рівня і якості життя громадян, соціальної стабільності в суспільстві. Законом (статтею 8) передбачено, що соціальний діалог здійснюється між сторонами лише відповідного рівня у формах: обміну інформацією; консультацій; узгоджувальних процедур; колективних переговорів з укладення колективних договорів і угод.

Цю статтю доцільно доповнити нормою щодо надання достовірної інформації працівникам підприємств та іншим зацікавленим громадянам не залежно від рівня проведення соціального діалогу. Крім цього, слід зазначити, що обмін інформацією має здійснюватися не лише з метою з'ясування позицій, досягнення домовленостей, пошуку компромісу і прийняття спільних рішень з питань економічної та соціальної політики, а також для усунення проявів формування асиметричності інформації. Норму цієї статті щодо порядку обміну інформацією слід виключити, оскільки вона не передбачає чітких процедур.

Пропонується при її доопрацюванні визначити:

- терміни подання та ознайомлення з інформацією;
- процедури доведення достовірності інформації;
- оновлення інформації.

Для соціальної підтримки населення законодавством передбачено значну кількість видів субсидій, якими в більшості випадків не можуть скористатися домогосподарства з причин необізнаності та непоінформованості щодо порядку їх отримання (табл. 1).

Таблиця 1

**Окремі положення національного регламенту
надання соціальної допомоги населенню**

Вид допомоги, субсидії	Нормативно-правовий акт
<p>Субсидії населенню для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива</p>	<p>постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.1995 р. № 848 “Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива”;</p> <p>постанова Кабінету Міністрів України від 23.04.2012 р. № 356 «Про встановлення мінімальних норм забезпечення населення твердим паливом і скрапленим газом та граничних показників їх вартості для надання пільг і житлових субсидій за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам»;</p> <p>Методика надання населенню житлових субсидій, затверджена наказом Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України, Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України, Міністерства енергетики України, Державної акціонерної холдингової компанії „Укргаз” від 15.04.1998 р. № 58/45/91/73/51/23/10-538</p>
<p>Субсидії для відшкодування витрат на утримання будинків і споруд та прибудинкових територій мешканцям житлових будинків, у яких створено об’єднання співвласників багатоквартирного будинку (житлово-будівельні кооперативи)</p>	<p>постанова Кабінету Міністрів України від 13.11.2013 р. № 860 «Про надання пільг та субсидій для відшкодування витрат на утримання будинків і споруд та прибудинкових територій мешканцям житлових будинків, у яких створено об’єднання співвласників багатоквартирного будинку (житлово-будівельні кооперативи)»</p>
<p>державна соціальна допомога малозабезпеченим сім’ям</p>	<p>Закон України "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям";</p> <p>Порядок призначення і виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім’ям, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 24.02.2003 р. № 250</p>

Вид допомоги, субсидії	Нормативно-правовий акт
щомісячна грошова допомога малозабезпеченій особі, яка проживає разом з інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладу, який за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, на догляд за ним	Закон України "Про психіатричну допомогу"
допомога на дітей одиницями матерям та допомога по догляді за дитиною до досягнення нею трирічного віку	Порядок призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 № 1751.
матеріальне забезпечення безробітних	Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття"
підвищення розміру оплати праці, стипендій та пенсій громадян, які працювали або працюють на територіях радіоактивного забруднення; оплата додаткової відпустки; різниця між заробітками в разі переведення на нижче оплачувану роботу; середня заробітна плата, що зберігається за працівником у разі звільнення його з роботи у зв'язку з відселенням; компенсація за час вимушеного простою; щомісячна грошова допомога у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та особистого підсобного господарства; щорічна допомога на оздоровлення.	Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»
Допомога на догляд для одиноких малозабезпечених осіб, які за висновком лікарсько-консультативної комісії потребують постійного стороннього догляду і одержують пенсію за віком або за вислугу років чи по інвалідності (крім інвалідів I групи), а також малозабезпеченим інвалідам I групи, які одержують пенсію за віком або за вислугу років чи по інвалідності тощо	Закон України „Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам” та постанови Кабінету Міністрів України від 02.04.2005 р. № 261 „Про затвердження Порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам і державної соціальної допомоги на догляд”.

Джерело: складено автором.

Пропонується розробити єдиний реєстр субсидій, соцдопомоги та порядок його доведення до громадян, а також порядок завчасного їх повідомлення у разі внесення змін до умов надання субсидій. Інформаційне забезпечення міжсекторальних зв'язків між домогосподарствами та фінансовими корпораціями має будуватися з урахуванням державного впливу, що здійснюється кількома державними регуляторами фінансового ринку

(банківського, фондового ринку та ринку фінансових послуг), а також засобів зменшення чинників виникнення асиметричності інформації. Схема міжсекторальних інформаційних потоків наведена на рис. 2.

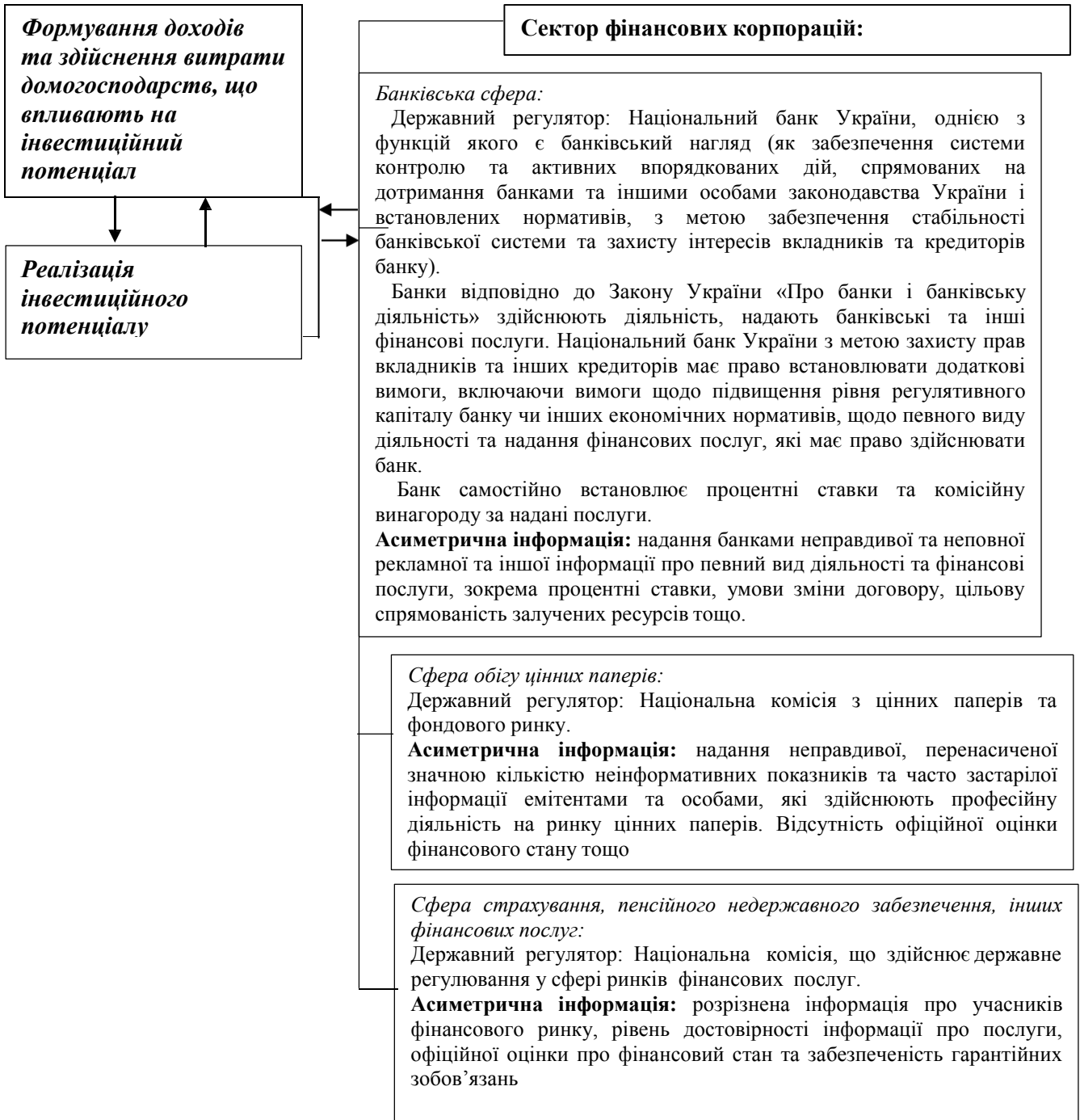

Рис. 2. Асиметрична інформація від міжсекторальної взаємодії домогосподарств та фінансових корпорацій

Джерело: складено автором.

Наведені на рис. 2 приклади утворення асиметричної інформації є орієнтовними і невичерпними. Проте, при формуванні інформаційної системи ринку інвестицій мають застосовуватися важелі та інструменти державного

регулювання, що пом'якшуватимуть негативний вплив інформаційних провалів та недостовірної інформації на фінанси первинних інвесторів - домогосподарств.

Наведені на рис. 2 приклади утворення асиметричної інформації є орієнтовними і невичерпними. Проте, при формуванні інформаційної системи ринку інвестицій мають застосовуватися важелі та інструменти державного регулювання, що пом'якшуватимуть негативний вплив інформаційних провалів та недостовірної інформації на фінанси первинних інвесторів - домогосподарств.

Шляхом внутрішньосекторальних потоків (між домогосподарствами, між недержавними асоціаціями, професійними організаціями, інформаційними бюро, іншими громадськими об'єднаннями) може передаватися інформація про надійність або ризикованість придбання інвестиційних продуктів у продавців, агентів банківської сфери, сфери обігу цінних паперів, страхування, пенсійного недержавного забезпечення, інших фінансових послуг. Таким чином передача набутого досвіду з інвестування, іншої інформації може сприяти формуванню схильності до інвестування, що носить суб'єктивний характер. Надання професійних оцінок щодо ризикованості придбання інвестиційних продуктів, а також розподіл відповідальності за прийняті фінансові рішення домогосподарств буде зменшувати асиметричність інформації у міжсекторальній взаємодії.

Для досягнення цієї мети пропонується:

1. У Законі України «Про Національний банк України»: статтю 68 «Публікації» (п. 3, п.5) викласти у такій редакції:

«3) публікує в офіційних виданнях поточну банківську інформацію, інформацію з питань грошово-кредитної та банківської статистики, яка не належить до державної та банківської таємниці, а також професійну аналітичну оцінку та рейтинги банків за гарантованістю, надійністю, прозорістю, дохідністю банківських програм (окремих ідентифікованих послуг);

5) забезпечує щомісячне інформування громадськості про рішення Правління Національного банку стосовно процентних ставок та умов проведення трансакцій з банками та про факти, які є важливими для осіб, що функціонують на фінансовому ринку (зокрема, порушення банками вимог законодавства, договірних умов при виконанні зобов'язань перед вкладниками-домогосподарствами, а також напрямки розміщення інвестованих домогосподарствами ресурсів у інвестиційні проекти реального сектора), про здійснювану ним політику рефінансування, валютну політику, в тому числі публікує інформацію про: надані банкам кредити (на строк більше 30 календарних днів) з обов'язковим зазначенням суми кредиту, типу наданого забезпечення та дати відповідного рішення Національного банку; здійснення валютних інтервенцій з обов'язковим зазначенням виду операції (купівля/продаж іноземної валюти), обсягу операції, виду валюти та курсу валютної інтервенції».

2. У Законі України «Про банки і банківську діяльність»:

Статтю 54 «Достовірність реклами» слід доповнити новим абзацом такого змісту: «Банк зобов'язаний на постійній основі розміщувати на веб-сайті банку актуалізовану інформацію про всі умови залучення коштів домогосподарств, рівень їх захищеності у розрізі програм (проектів) та їх подальшого розміщення».

Абзац другий цієї статті викласти у такій редакції: «Національний банк України має право застосувати заходи впливу до банків та інших осіб, які поширюють рекламу у будь-якій формі, що містить неправдиву інформацію про їх діяльність у сфері банківських послуг, а також оприлюднювати назви таких банків та спростовувати рекламну інформацію у офіційних виданнях, а також засобах масової інформації, доступних для домогосподарств, інших вкладників».

Відповідні зміни доцільно внести до положень статті 54 «Право клієнта на інформацію» цього закону. Зокрема, п.5 доцільно викласти у такій редакції:

«Клієнт має право доступу до інформації щодо діяльності банку. Банки зобов'язані на вимогу клієнта надати таку інформацію:

«5) іншу інформацію та консультації з питань надання банківських послуг, за достовірність і неупередженість яких відповідальність несе банк та відповідні працівники банку».

3. У Положенні про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку, затвердженому Указом Президента України від 23.11.2011 р. N 1063/2011:

Пункт 165 частини четвертої доцільно викласти у такій редакції:

«165) визначає порядок формування (ведення), забезпечує створення та функціонування Загальнодоступної інформаційної бази даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів, порядок доступу до інформації, яка міститься у Загальнодоступній інформаційній базі даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів. База має включати інформацію щодо професійних оцінок фінансового стану емітентів та мінімальної гарантованості виконання зобов'язань емітента»;

Відповідні зміни слід внести і до пункту 169 (НКЦПФР встановлює склад показників, строки, порядок та форму оприлюднення та розкриття емітентом іпотечних облігацій відповідної інформації. НКЦПФР має розміщувати доступну для домогосподарств інформацію про фінансовий стан, зокрема рівень боргової залежності емітента іпотечних облігацій, професійні оцінки щодо ризикованості або доцільності придбання цих цінних паперів. Консультанти-експерти, що надають такі рекомендації, мають бути незалежними та нести відповідальність за недостовірність висновків»).

Пункт 172 доцільно викласти у такій редакції: «встановлює порядок розкриття публічними акціонерними товариствами інформації про свою діяльність на основі міжнародних стандартів фінансової звітності. Визначає порядок підготовки та надання інформації про фінансовий стан акціонерних товариств та рівень доходності акцій. Акціонерними товариствами

розкривається інформація щодо напрямів інвестування залучених ресурсів у розрізі окремих інноваційно-інвестиційних проектів».

Частину п'яту (п.50) доповнити нормою стосовно здійснення контролю за достовірністю інформації, наданої емітентами та особами, які здійснюють професійну діяльність на ринку цінних паперів, щодо фінансового стану емітентів, забезпеченості і гарантованості цінних паперів. Результати контрольних заходів, перевірок та ревізій, проведених відповідними органами, мають розміщуватися в засобах масової інформації та впливати на рейтинг емітентів. Це надасть можливість формувати фінансову історію емітента, а також інвестиційно-позитивні або інвестиційно-негативні зв'язки.

Відповідно до завдань і функцій Рейтингових агентств вони повинні забезпечувати достовірність інформації у сфері обігу цінних паперів. У разі виявлення ознак порушень вимог законів України та/або нормативних актів НКЦПФР щодо них мають вживатися заходи впливу відповідно до законодавства, у тому числі прийматися рішення щодо виключення їх з Державного реєстру уповноважених рейтингових агентств, анулювання Свідоцтв про включення до Державного реєстру уповноважених рейтингових агентств, виключення міжнародних рейтингових агентств з переліку визнаних.

4. У Положенні про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, затвердженому Указом Президента України від 23.11.2011 р. № 1070/2011:

Потребують конкретизації пункти 27-29, 87 щодо вимог і порядку: 1) розкриття інформації та складення звітності учасниками ринків фінансових послуг; 2) здійснення контролю за достовірністю інформації, що надається учасниками ринків фінансових послуг; 3) проведення внутрішнього аудиту (контролю) у фінансових установах; 4) здійснення контролю за дотриманням законодавства в накопичувальній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, за достовірністю інформації, що надається та оприлюднюється суб'єктами цієї системи; в частині забезпечення первинних

інвесторів – домогосподарств належною інформацією, необхідною для прийняття інвестиційних рішень та реалізації інвестиційного потенціалу.

Пункт 94, яким встановлено обов'язкову норму щодо оприлюднення веб-сайті інформації про розміри страхових тарифів за договорами страхування довічних пенсій за рахунок коштів накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та розрахункові розміри довічних пенсій залежно від пенсійного віку за такими договорами, ставки інвестиційного доходу, що застосовуються для розрахунку довічних пенсій, поточний фінансовий стан страхових організацій, доповнити нормою щодо розкриття інформації про ризикованість або гарантованість виконання зобов'язань за такими договорами, рівень надійності страхування довічної пенсії тощо. Норми пунктів 105-130 потребують уточнення щодо чіткості визначення процедур оприлюднення інформації, оскільки за діючої редакції мають загальний та формальний характер.

5. У Законі України «Про страхування»:

Пропонується доповнити новими статтями, що визначатимуть регламент формування та забезпечення функціонування дієвої інформаційної системи, оскільки цей закон має регулювати відносини у сфері страхування і бути основою для створення ринку страхових послуг, посилення страхового захисту майнових інтересів підприємств, установ, організацій та фізичних осіб. При цьому має бути розроблений порядок висвітлення інформації не лише в рамках річної фінансової звітності, яка за значною кількістю показників не відображає для домогосподарств переваг або загроз придбання тієї чи іншої страхової послуги (підписання страхових контрактів). Крім цього, в єдиному державному реєстрі страховиків (перестраховиків) та державному реєстрі страхових та перестрахових брокерів пропонується наводити їх рейтингову інформацію (оцінку), з огляду на:

- 1) забезпеченість виконання зобов'язань за страховими контрактами (різних напрямків та програм страхування);
- 2) рівень боргової залежності страховиків (перестраховиків) і брокерів;

3) фінансову історію страховиків (перестраховиків) і брокерів.

При цьому доцільно цю норму узгодити з відповідними статтями Законів України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», «Про недержавне пенсійне забезпечення», Положення про Державний реєстр фінансових установ, затвердженого розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 28.08.2003 р. № 41 (у редакції розпорядження від 11.07.2013 р. № 2265), та інших нормативно-правових актів, які регулюють відносини у сфері надання фінансових послуг.

Запропоновані вище зміни відповідають принципам державної регуляторної політики, визначеними Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», зокрема:

1) доцільність - обґрунтована необхідність державного регулювання господарських відносин з метою вирішення існуючої проблеми;

2) адекватність - відповідність форм та рівня державного регулювання господарських відносин потребі у вирішенні існуючої проблеми та ринковим вимогам з урахуванням усіх прийнятних альтернатив;

3) ефективність - забезпечення досягнення внаслідок дії регуляторного акта максимально можливих позитивних результатів за рахунок мінімально необхідних витрат ресурсів суб'єктів господарювання, громадян та держави;

4) збалансованість - забезпечення у регуляторній діяльності балансу інтересів суб'єктів господарювання, громадян та держави;

5) передбачуваність - послідовність регуляторної діяльності, відповідність її цілям державної політики, а також планам з підготовки проектів регуляторних актів, що дозволяє суб'єктам господарювання здійснювати планування їхньої діяльності;

б) прозорість та врахування громадської думки - відкритість для фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань дій регуляторних органів на всіх етапах їх регуляторної діяльності, обов'язковий розгляд регуляторними органами ініціатив, зауважень та пропозицій, наданих у встановленому законом порядку фізичними та юридичними особами, їх

об'єднаннями, обов'язковість і своєчасність доведення прийнятих регуляторних актів до відома фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань, інформування громадськості про здійснення регуляторної діяльності.

Підводячи підсумки, слід зазначити, що при побудові каркасу інформаційної системи ринку інвестицій слід передбачити міжсекторальні інформаційні потоки та регламенти державних регуляторів для забезпечення якісною інформацією агентів ринку, зокрема первинних інвесторів – домогосподарств. Активізація ринкових регуляторів та об'єднання зусиль навколо цієї мети впливатиме на зменшення ризиків інвестування та формування інвестиційно-позитивних зв'язків при реалізації інвестиційного потенціалу домогосподарств.

Література:

1. Корнівська В.О. Ринкова асиметрія у фінансово-інституційному просторі Росії і України // Вісник університету банківської справи національного банку України. – 2012. – № 1 (13).
2. Корнівська В.О. Формування фінансової культури українського населення в контексті мінімізації ринкової асиметрії. [Електронний ресурс]. – Доступний з : nbuv.gov.ua/j-pdf/econprog_2011_4_13.pdf.
3. Spence A.M. Signaling in Retrospect and the Informational Structure of Markets / A.M.Spence / Prize Lecture, December 8, 2001; Stanford Business School, Stanford University, 518 Memorial Way, Stanford, CA 94305-5015, USA. [Електронний ресурс]. – Доступний з : http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/economic-sciences/laureates/2001/spence-lecture.pdf.
4. Антипина О.Н. Асимметрия информации (начало) / О.Н.Антипина // Вестник Московского ун-та. – Сер. 6: Экономика. – 2003. – № 2. – С. 110–125.
5. Антипина О.Н. Асимметрия информации (окончание) / О.Н.Антипина // Вестник Московского ун-та. – Сер. 6: Экономика. – 2003. – №3. – С. 71–87.
6. Коцьо О.Я. Емпіричний аналіз впливу асиметрії статистичної інформації щодо регіонального споживання домогосподарств України на точність

прогнозів / О.Я. Коцьо // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №12(102). – С. 200-209.

7. Теоретико-методологічні основи інвестиційно-інноваційної безпеки національної економіки України : монографія / І.М.Грищенко, В.М.Узунов, М.П.Денисенко, О.О.Бондаренко, В.К.Васенко; ред.: І.М.Грищенко, В.М.Узунов, М.П.Денисенко; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну, Ун-т економіки і упр., Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. – К. : КНУТД, 2013. – 463 с.

8. Вдовиченко А.М. Фінансові ресурси населення та їх вплив на інноваційні процеси в Україні / А.М. Вдовиченко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 1. – С. 207-217.

9. Лисенко Р. Монетарний трансмісійний механізм в Україні. Ст. 2. Аналіз дії трансмісійного механізму грошово-кредитної політики / Р.Лисенко, С.Ніколайчук, А.Сомик // Вісник Національного банку України. – 2007. – №11. – С. 18–24.

10. Осипов А.А. Трансформація сбережень в інвестиції в економіке Росії. – Тверь: ТФ СЗАГС, 2005. – 120 с.

11. Commission sets out the next steps for stability, growth and jobs / European Commission – Press Release. [Електронний ресурс]. – Доступний з : <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-513_en.htm>.

References:

1. Korniv's'ka V.O. Rynkova asymetriya u finansovo-instytutsiynomu prostori Rosiyi i Ukrayiny // Visnyk universytetu bankiv's'koyi spravy natsional'noho banku Ukrayiny. – 2012. – # 1 (13).

2. Korniv's'ka V.O. Formuvannya finansovoyi kul'tury ukrayins'koho naseleння v konteksti minimizatsiyi rynkovoyi asymetriyi. □Elektronnyy resurs □. – Dostupnyy z : <nbuv.gov.ua/j-pdf/econprog_2011_4_13.pdf>.

3. Spence A.M. Signaling in Retrospect and the Informational Structure of Markets / A.M.Spence / Prize Lecture, December 8, 2001; Stanford Business School, Stanford University, 518 Memorial Way, Stanford, CA 94305-5015, USA.

[Електронний ресурс]. – Доступний з :
<http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/economic-sciences/laureates/2001/spence-lecture.pdf>.

4. Antypyna O.N. Asymmetryya ynformatsyy (nachalo) / O.N.Antypyna // Vestnyk Moskovskoho un-ta. – Ser. 6: Эkonomyka. – 2003. – # 2. – S. 110–125.

5. Antypyna O.N. Asymmetryya ynformatsyy (okonchanye) / O.N.Antypyna // Vestnyk Moskovskoho un-ta. – Ser. 6: Эkonomyka. – 2003. – #3. – S. 71–87.

6. Kots'o O.Ya. Empirychnyy analiz vplyvu asymetriyi statystychnoyi informatsiyi shchodo rehional'noho spozhyvannya domohospodarstv Ukrayiny na tochnist' prohnoziv / O.Ya. Kots'o // Aktual'ni problemy ekonomiky. – 2009. – #12(102). – S. 200-209.

7. Teoretyko-metodolohichni osnovy investytsiyno-innovatsiynoyi bezpeky natsional'noyi ekonomiky Ukrayiny : monohrafiya / I.M.Hryshchenko, V.M.Uzunov, M.P.Denysenko, O.O.Bondarenko, V.K.Vasenko; red.: I.M.Hryshchenko, V.M.Uzunov, M.P.Denysenko; Kyiv. nats. un-t tekhnolohiy ta dyzaynu, Un-t ekonomiky i upr., Cherkas. nats. un-t im. B. Khmel'nyts'koho. – K. : KNUTD, 2013. – 463 с.

8. Vdovychenko A.M. Finansovi resursy naseleण्या ta yikh vplyv na innovatsiyni protsesy v Ukrayini / A.M. Vdovychenko // Aktual'ni problemy ekonomiky. – 2009. – # 1. – S. 207-217.

9. Lysenko R. Monetarnyy transmisiynyy mekhanizm v Ukrayini. St. 2. Analiz diyi transmisiynoho mekhanizmu hroshovo-kredytnoyi polityky / R.Lysenko, S.Nikolaychuk, A.Somyk // Visnyk Natsional'noho banku Ukrayiny. – 2007. – #11. – S. 18–24.

10. Osypov A.A. Transformatsyya sbrezhenny v ynvestytsyy v эkonomyke Rossyy. – Tver': TF SZAHS, 2005. – 120 s.

11. Commission sets out the next steps for stability, growth and jobs / European Commission – Press Release. [Електронний ресурс]. – Доступний з :
<http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-513_en.htm>.